

Filmrecensie

Hans Pars

Met de bespreking van de film *Munich* van Steven Spielberg zijn we hier gauw klaar. Deze film heeft niks van doen met sportgeschiedenis. Punt uit. *Munich* gaat over de wraak van de staat Israël op de gijzeling en het vermoorden van leden van het Israëlische Olympische team tijdens de Spelen in Munchen in de zomer van 1972. De wraak van Israël in de film treft niet de Palestijnse gijzelnemers, want die hebben al het loodje gelegd onder Duits vuur, maar een groepje kopstukken van de PLO.

Centraal in de film staat de vraag of een land, dat de doodstraf expliciet heeft verboden in zijn grondwet, wel doodstraffen in het buitenland mag uitvoeren. En dit standrechtelijk doet. Standrecht is overigens een onderdeel van het oorlogsrecht en het is het onder bepaalde omstandigheden toestaan om vijandige burgers te executeren. *Munich* is een ietwat pedagogische film; tegen een achtergrond van 'normale' bloedige moord en doodslag scènes die veel Hollywoodfilms kenmerken, worstelen de leden van een Israëlische moordcommando met morele dilemma's. Het is een onderhoudende film maar in het hele oeuvre van Spielberg zeker geen hoogtepunt.

Bij het uitbrengen van *Munich* in Nederland kwam die septemberdag in 1972 weer prominent onder de aandacht. Vooral de vraag: 'wie ging er naar huis en wie bleef om een medaille binnen te halen?', kwam sterk naar voren. En daarmee komen we wel op sportgeschiedenis.

Volgens mij vormen sport, pers en politiek gezamenlijk een vette hap: een soort sportburger. Eigenlijk is dat zo sedert de Olympische Spelen van 1936 toen Joseph Goebbels, de propagandachef van Hitler, ontdekte wat een machtig wapen in vreedstijd de symbiose tussen sport, pers (in 1936 vooral de filmende pers) en politiek opleverde. Een beetje dictator is sindsdien gek op sport en vooral op sportlieden. Hoe dat precies zit moet u maar bij Elias Canetti opzoeken.

Nu de vraag, wat heeft sport te maken met politiek? Op de keper beschouwd niks. Om hard te fietsen heb je Dries van Agt of Erica Terpstra niet nodig. Misschien heeft sport de politiek nodig voor de poen maar ook daarvan valt elders meer weg te scheppen. En politiek heeft vooral de aandacht nodig die sport genereert. Politiek moet u in dit verband breed nemen. Niet alleen de beroepspolitici maar de hele satelliet van mensen

die daar omheen cirkelt en een boterhammetje meepikt. Zeg maar de democratische mee-eters. Daaronder vallen dus ook de sportbestuurders.

Ik heb jarenlang thuiswedstrijden bezocht van ADO Den Haag toen deze club nog in de eerste divisie speelde. Op de hoofdtribune zag je vrijwel nooit een voor-
aanstaande politicus. De club was nog niet koud in de eredivisie of de hoofdtribune zat vol met politieke bobo's. In het begin van de jaren negentig heb ik voor een wethouder gewerkt en die zei altijd: "Als ik niet iedere dag in de krant sta of voor de radio en tv kom, zegt mijn achterban na vier jaar: 'we merken nooit wat van je'. Dus ik zal wel moeten". Kortom: geen politicus of sportbestuurder zal ooit de Olympische Spelen om wat voor reden dan ook afgelasten. En in ieder geval niet als het om lullige landjes als Israel of Hongarije gaat. Er is trouwens ook geen toneelspeler die zijn eigen schouwburg in de fik steekt.

De vraag of je door moet gaan als sporter met wedstrijden, als in het belendende pand sportmensen worden vermoord, is een individueel morele kwestie. Je bent in zo'n geval afhankelijk van je eigen geweten of overtuiging. Dat was zo in 1972 in Munchen, maar ook in 1956 in Melbourne en in Moskou in 1980. Je kunt elkaar hierover wel de maat nemen, maar dat is zinloos. Het groepsgewijs kneden van het geweten bestaat alleen in dictaturen. Bij de één kon je in de oorlog onderduiken en bij de ander niet. En daarmee zijn we met een omweg toch weer terug bij de film van Spielberg want ook in zijn film staat het individuele geweten tegenover het collectieve geweten.

Volgens Spielberg is het één overigens niet beter dan het ander. Hoogstens anders. Daarom zegt de ene sporter (Volkskrant 26.1.2006) over Munchen 1972: "Het was als een ongeval op de Autobahn. De politie en ziekenauto's staan erbij en jij rijdt verder", en zegt de ander "Ik was geschokt. Ik vond het niet gepast door te gaan met hockey op een festijn waar elf doden waren gevallen".

Adolf Hitler deelt handtekeningen uit aan Canadese ijshockeys.

Bron: Johannes Lolkama, Van Chamonix tot Salt Lake City (Arbeiderspers/Het Sporthuis 2006) pagina 53